

Tadeusz Reroń

"Seweryn Rosik - teolog moralista",
Joanna Wójcik, Lublin 2005 :
[recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 14/1, 276-278

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Meteorów nie są jednak te przedziwne twory geologiczne, lecz klasztory pobudowanej na skalnych wierzchołkach, uwite jak orle gniazda w rozpadlinach i załamaniach, ulepione na najdrobniejszych nawet gzymsach skalnych. Tradycja podaje, że monasterów jest tutaj aż dwadzieścia cztery, nie wliczając pojedynczych pustelni, grot czy kamiennych kaplic. Można bez trudu zauważyć, że idea życia doskonałego nigdy nie opuściła prawosławia. Zawsze znajdowali się ludzie dobrej woli, którzy z gorliwością i zapałem podejmowali wyzwania swoich duchowych poprzedników, nawet w najtrudniejszych czasach, w okresach niewoli, powszechnej biedy czy zaniedbania.

Prowadząc śladami chrześcijaństwa w Grecji, nasz przewodnik Jan Gać pokazuje w swojej książce niezliczoną liczbę kościołów, które zadziwiają urodą i głębią zmysłu artystycznego, klarownością i sugestywnością przekazu prawd wiary. Autor stwierdza, że cała historia świata została tutaj zapisana w przekazie barwnym na ścianach i na deskach ikon, zaś greckie kościoły to nie tylko skarbnice sztuki sakralnej, lecz żywe ośrodki komunii świętych, miejsca, gdzie wierni nawiązują modlitewny kontakt ze swymi patronami wyniesionymi na ołtarze jako orędownicy przed tronem Majestatu Bożego. Grecja to nie tylko kolebka cywilizacji europejskiej i pomniki starożytności, nie tylko słońce, błękit nieba i lazur wody, nie tylko łagodny, urodziwy krajobraz, lecz przede wszystkim olbrzymia, wielowiekowa kultura religijna prawosławia.

ks. Andrzej Małachowski

Joanna Wójcik, *Seweryn Rosik – teolog moralista*, KUL, Lublin 2005, ss. 356.

W historii każdej społeczności, każdej organizacji czy instytucji dostrzec można pewne osoby, które nadały jej kierunek i które stanowiły swojego rodzaju kamienie milowe prowadzące tę społeczność do określonego celu. Ks. prof. S. Rosik bez żadnej wątpliwości jest jedną z postaci takiego formatu.

Wieloletni związek Księdza Profesora Rosika z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, zapoczątkowany przed laty studiami specjalistycznymi, trwał aż po dzisiejsze czasy († 2000). Ks. Rosik był wieloletnim pracownikiem naukowym Instytutu Teologii Moralnej KUL. Od 1967 roku, kiedy został mianowany adiunktem przy Katedrze Teologii Moralnej Ogólnej, w sposób istotny współkształtował oblicze polskiej teologii moralnej w środowisku KUL.

Opracowania jego sylwetki naukowej podjęła się dr Joanna Wójcik, absolwentka Wydziału Teologicznego KUL. Autorka w sposób syntetyczny, a zarazem wyrazisty ukazuje wkład S. Rosika w teologię moralną na tle posoborowej odnowy tej dyscypliny. Ksiądz Profesor był bowiem ogromnie wrażliwy na wyzwania, jakie przed tą dyscypliną postawił Sobór Watykański II i posoborowe *aggiornamento* Kościoła oraz zachodzące w świecie współczesnym zmiany społeczno-kulturowe.

Stawiając sobie za cel ukazanie wkładu Profesora w odnowę teologii moralnej w Polsce, J. Wójcik nie ogranicza się jedynie przedstawianiu jego krytyki braków przedoborowej teologii moralnej, dyskusji z pozachrześcijańskimi systemami etycznymi, do prezentacji jego merytorycznych osiągnięć oraz przedstawiania wszystkich istotnych tematów

z zakresu teologii moralnej, które podejmował S. Rosik, ale ukazuje najważniejsze rysy nowego, posoborowego podejścia do tej dyscypliny. Wykazuje także, iż koncepcja teologii moralnej w jego ujęciu, ma wyraźnie personalistyczne i chrystocentryczne podejście do moralności chrześcijańskiej oraz posiada charakter wspólnotowy.

Ksiądz Profesor był przekonany o znaczeniu antropologii teologicznej dla pogłębienia refleksji nad moralnością chrześcijańską. Przedmiotem moralności chrześcijańskiej jest według niego osoba ludzka, ale zawsze ujmowana z perspektywy wiary chrześcijańskiej jako „nowy człowiek w Chrystusie”. Dopiero z tej nadprzyrodzonej perspektywy można odczytać w pełni życie moralne chrześcijanina jako odpowiedź na dar i powołanie w Chrystusie. Na jej drodze odsłania się trynitarny wymiar moralności chrześcijańskiej, który pozwala lepiej rozumieć, że jest to moralność w służbie zbawienia.

Dzieło poświęcone ks. Profesorowi podkreśla wyraźnie, że jego teologiczna refleksja nad moralnością chrześcijańską dowartościowała jej wspólnotowy i wspólnototwórczy charakter. Odnosi się to zarówno do powołania do wspólnoty wiary, jaką stanowi Kościół, jak i do różnych społeczności świeckich. Jak słusznie zauważa Autorka, to podkreślenie wspólnotowego rysu moralności chrześcijańskiej, podobnie jak i wskazanie na jej charakter chrystocentryczny i zbawczy, wiąże się ściśle z odwołaniem się ks. Rosika do biblijnego fundamentu moralności.

Cennym osiągnięciem Autorki jest zaprezentowanie wkładu S. Rosika w teologię sumienia. Ksiądz Profesor był bowiem określany mianem teologa sumienia, ukazywał jego istotę i różne aspekty funkcjonowania, z podkreśleniem jego religijnego charakteru jako sanktuarium spotkania człowieka z Bogiem. Dopelnieniem zainteresowań Rosika dotyczących sumienia było zwrócenie przez niego uwagi na konieczność stałej jego formacji. Sumienie bowiem, jak każda właściwość osoby, potrzebuje dynamicznego rozwoju ku własnej pełni. Jako norma subiektywna, bez właściwego wychowania narażone jest na niebezpieczeństwo błędu.

Z tą problematyką – jak zauważa J. Wójcik – wiąże się próba zbudowania przez Rosika chrześcijańskiego sytuacjonizmu etycznego. Jest to jeden z najważniejszych elementów wkładu Profesora w posoborową teologię moralną.

W kręgu zainteresowań ks. Rosika znalazły się także zagadnienia z zakresu teologii moralnej szczegółowej. Problematyka związana z Dziesięcioma przykazaniem uważana była przez niego za nieprzemijający fundament moralności chrześcijańskiej. Ks. Rosik twierdził, że poszczególne przykazania należy odczytywać w świetle Ewangelii. Był on bowiem przekonany, że właściwe wypełnienie norm Prawa jest możliwe dzięki nowości życia, które jest udziałem chrześcijanina. Przyjęcie takiej postawy antropologicznej sprawiło, że Dekalog nie jest już zbiorem minimalistycznych nakazów, ale wymaganiami, które otwierają człowieka na szeroką perspektywę dobra.

Zgodnie z tradycją katolickiej teologii moralnej Rosik umieścił prawdę o ludzkiej płciowości w kontekście antropologii teologicznej. Podkreślał, że seksualność trzeba odnieść do miłości, która pożądanie ciała może przekształcić w pragnienie drugiej osoby dla osoby. Profesor ujmował płciowość jako kategorię osobową, wyrażającą podobieństwo człowieka do Boga-Miłości.

Według Autorki ks. Rosik miał świadomość, że we współczesnym świecie silnie atakowane jest prawo do życia, zwłaszcza wtedy, kiedy jest najsłabsze i wymagające troski ze

strony innych ludzi. Nie miał jednak wątpliwości, że skoro prawo do życia jest podstawowym prawem każdej osoby, to wszyscy członkowie ludzkiej społeczności są odpowiedzialni za jego ochronę. Odwołując się do nauki Pisma św., uznawał życie za święte. Jednym z zasadniczych zadań, które Profesor przypisywał społeczności ludzkiej, była promocja wartości życia przez rodzinę.

Odczytując wezwanie Soboru Watykańskiego II, który otworzył teologię moralną na problemy świata oraz dowartościował społeczny wymiar życia, S. Rosik włączył w obszar zagadnień badawczych problem odpowiedzialności chrześcijanina za świat. Bóg darował człowiekowi świat, ale jednocześnie mu ten świat powierzył. Profesor wskazywał na zagrożenia dotyczące ludzkiej wolności w relacji do świata, która uległa zafałszowaniu przez grzech. Miał jednak głębokie przekonanie, że wezwanie, jakie kieruje Bóg do człowieka w tym obszarze życia, jest możliwe do wypełnienia. Chrześcijanin jest bowiem „nowym człowiekiem” w Chrystusie, którego umacnia w działaniu łaska.

Warto podkreślić, że wszystkie zagadnienia ogólne, jak i wiele szczegółowych, którymi zajmował się Ksiądz Profesor, zostało odniesione do nauczania Jana Pawła II, a zwłaszcza do jego encykliki *Veritatis splendor*. Autorka słusznie wyraża przekonanie, że nauczanie prof. Rosika jest zgodne z zasadniczym przesłaniem tej encykliki. Jest to tym bardziej znaczące, że większość publikacji tego teologa moralisty powstała przed jej ogłoszeniem.

Refleksja J. Wójcik nad sylwetką i badaniami naukowymi ks. prof. Rosika prowadzi do przekonania, że choć w jakiejś mierze był on człowiekiem dwu epok teologicznych, to bez wątplenia był teologiem posoborowym. Czas jego studiów w seminarium duchownym, pierwszych lat pracy kapłańskiej, a nawet początkowy okres studiów specjalistycznych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim był ciągle czasem formacji w duchu przedsoborowej teologii moralnej. Właśnie wtedy przyszło teologom podjąć wezwania, jakie przed nimi postawił Sobór Watykański II, który był niewątpliwie najważniejszym wydarzeniem w Kościele w ubiegłym stuleciu. Wyzначzył on kierunki odnowy teologii, w tym teologii moralnej, na wiele dziesiątków lat. Takie wezwania podjął w sposób odpowiedzialny ks. Profesor Seweryn Rosik.

Z radością trzeba więc przyjąć monografię, która w sposób całościowy ukazuje sylwetkę naukową wybitnego Profesora moralisty, przedstawia najważniejsze kierunki jego badań naukowych i próbuje wskazać jego istotny wkład w polską teologię moralną. Autorka opracowania czyni to w sposób jasny i kompetentny.

Niniejsza książka jest przeznaczona nie tylko dla historyków teologii moralnej, pragnących poznać poglądy naukowe wybitnego Profesora. Jest ona ważną lekturą dla wykładowców teologii moralnej, studentów teologii oraz tych wszystkich, którzy chcą zapoznać się z posoborowym ujęciem ogólnych i szczegółowych zagadnień z zakresu teologii moralnej.

ks. Tadeusz Reroń